

Az örömszerzés öröme

Kritika

Bár még alig kezdődött el az esztendő, – ha rajtam állna – már most, 2016 februárjában, megelőlegezetten odaítélném az *Év Legszebb Könyve* díjat Péter I. Zoltán néhány napja napvilágot látott gyűjteményes kötetének*. Hogy mi szükségeltetik egy ilyen könyvremeklés létrejöttéhez? Természetesen elsősorban és mindenekfelett egy olyan megszállott és fáradhatatlan szerző, mint Zoltán, aki immár kerekén 50 kötetnyi (36 önállóan és 16 társszerzőként írt) életművét ennek az újabb opusnak a megjelentetésével folytatja. És kellenek egy vállalkozó szellemű kiadó – esetünkben a *Noran Libro* ügyvezető igazgatója, Kőrössi P. József –, akinek van mersze kezdeményezni és végigjárni egy ilyen nagyívű kalandot, illetve egy olyan nélkülözhetetlen munkatárs, mint Faragó Ágnes, akinek a nevéhez a borítóterv, a tipográfia és a tördelés fűződik. Engedtessék meg elárulnom, hogy Péter I. Zoltán kollégánk könyvét a magunkénak is érezzük, hiszen megjelenését a *Communitas Alapítvány* és a *Nemzeti Kulturális Alap* mellett a *Varadinum Kulturális Alapítvány* is támogatta, és – nem véletlenül – felelős kiadóként a *Holnap Kulturális Egyesület* neve is felkerült a kiadvány kolofonjára. S mindegyik a könyvművesség egyik legigényesebb műhelye, a *debreceni Kinizsi Nyomda* tette rá a koronát.

A kimeríthetetlen legendárium

A szerző, illetve a Nagy Béla (újságíró, a Nagyváradi Állami Színház korábbi irodalmi titkára) gyűjteményéből származó több mint 130, Monarchia korabeli, „múltidéző képeslap” felvonultatása önmagában is élvezetes böngészni valót kínál. Ezt a több mint százesztendőss óbort ízlelgetve, kortyolgatva a szemléltető hamarvást elbódítja a Trianon előtti Nagyváradi mámore. A napjainkban is könnyen azonosítható, az átalakításuk miatt nehezebben felismerhető, műemlék jellegű, nevezetes középületek, paloták, bérházak, magánházak mellett a városfejlesztés nyomán eltűnt vagy a második világháború alatti bombatámadások áldozatául esett fontos épüle-

tek is megjelennek az album oldalain. A Péter I. Zoltán által felkínált városnéző séta a Nagyvállomáson kezdődik, a Fő utcán halad tova Olaszi központjában irányába, gyakori letérőkkel a jobbra, balra leágazó mellékutcák, az azokra fűzött terek, parkok felé, majd a Bémer tér háromszögében fejeződik be.

Minden egyes képeslaphoz tömörségében is gazdag kétoldalnyi magyarázat tartozik, sok-sok építészeti és helytörténeti, kultúrhistoriai adalékkal. Várad kimeríthetetlen legendáriumból merített, a megjelenített épületekhez kötődő történetek, anekdoták révén, a XX. század eleji jeles személyiségek alakjának felidézésével oldódik élvezetesebbé, válik szórakoztatóbbá a pontos tényeket közlő, könynyed szöveg. Szerzőnk részint eddigi kutatásainak más összefüggésben már közölt eredményeit, részint újabb búvárlásai során felfedezett adatait fűzi fel, és ahol szükséges, korábbi évtizedek, századok történéseire is vissza-visszaulva tágítja az időbeli dimenziókat. Például a kötetet indító négy képeslap, mely a központi

* Péter I. Zoltán: *Régi képeslapok, régi történetek – Várad-Olaszi*. Noran Libro Kiadó, Budapest – Holnap Kulturális Egyesület, Nagyváradi, 2016.

vasútállomást jeleníti meg, tág lehetőséget kínál a vasúthálózat kiépítésére, a közlekedéstörténetre vonatkozó tudnivalók felvázolására. Maga az „indóház” 1857-es alapkövetelésének ceremóniája – a *Biharpüspöki Református Egyházközség Aranykönyve* lapjain megörökített korrajz szerint (Váradnak akkoriban még nem lévén újságja) – Ferenc József és Erzsébet császárné látogatásával jut a csúcspontra. A negyedik képeslapon, a pályaudvar előtt két gépkocsi látható, az „önmozgókat” csodáló tömeggel egyetemben. És egy pikáns epizód: a közlekedési szakbizottság javaslatára (!) a városi tanács kimondta: „nem lesz Nagyváradon automobil kocsi”... Az ötödik képeslap egy ma már nem létező épületet, az 1928-ban emelt, 1944-ben lebombázott réti református imaházat örökíti meg, majd egy alsó-dorongosi kitérő következik a szőlőhegyen: a Sztarill Ferenc tervezte tudószanatórium, melyet néhány nappal az I. világháború kitörése előtt avattak fel. A fotográfia tanúsága szerint az épület eredeti formájában sokkal hangulatosabb, légiesebb volt a jelenlegi aspektusánál. Aztán a Rákóczi útról ellenkező irányba kanyarodva jutunk el Olaszi barokk gyűpontja: a székesegyház, a püspöki palota és a Kanonok sor térségébe. Itt Péter I. Zoltán valósággal kiélhető építésztörténeti-helytörténeti kvalitásait... A Fő utca, a hajdani Rákóczi út, a szecessziós paloták promenádja kimeríthetetlen látványsor, a Széchenyi téri, a Kálvária hegyi, a Bunyitay ligeti, a Körös parti kitérő egyfelől, másfelől a Szaniszló utcából és az Úri utcából megörökített épületek gazdagítják tovább a képeskönyvet. És persze, a színházal, palotákkal, kávéházakkal, vendéglőkkel kibélelt Bémer tér a csúcs...

Postatiszta lapok

Sajátos műfaj ez: adottak a képes levelezőlapok, s a köréjük fogant szöveg válik a „képek illusztrációjává”. Fontos elemet képeznek a felvételek korát meghatározó vagy találgató szelvényzetek is, könyvgrafikai szempontból is azok, hiszen más betűből szedve, apró szigetként oldják a szövegtenger veszélyét. Belőlük az is kiderül, hogy ennek a nemes hobbinak, több mint hobbinak, a képeslapgyűjtés tudományának is megvannak a maga műszavai. Például: hosszúcímzésű képeslap, postatiszta képeslap (értsd: el nem küldött, postai bélyegző nélküli), belső használatra készült képeslap, megosztott

hátú képeslap stb. stb. A 136 darabot bemutató albumban egyetlen „történelmi kakukkfióka” látható. Egy 1912 előtt készült képeslap, melyen az eredeti magyar felirat: „Nagyvárad – Szigligeti-színház az EMKE kávéházzal” fölött utánnnyomással az 1920-ban uralomra került impérium nyelvéen az „Oradea Mare – Teatrul Regina Maria” szöveg olvasható. Ez a Trianon után is forgalomban tartott levelezőlap-ékszer többet árul el Nagyvárad históriájának közel százéves fordulópontjáról, mint akár egy történelmi tanulmány.

Zoltán barátunk ezekkel a mondatokkal zárja 51. könyvének előszavát: „Remélem, a tisztelt Olvasónak kellemes szórakozást jelent majd ez a múltidéző kalandozás a képeslapok segítségével. Abban bízom, hogy legalább annyi örömet szerez e könyv olvasása, mint számomra az adatok gyűjtése, rendszerezése és a képeslapok szövegeinek megírása. Ha így lesz, akkor nem dolgoztam hiába.”